

LOGOSTAN RETORİĞE YENİ TÜRK EDEBİYATI İNCELEMELERİ

-HİKÂYE-

Editör
Prof. Dr. Mustafa KARABULUT

**LOGOSTAN RETORİĞE YENİ TÜRK
EDEBİYATI İNCELEMELERİ
-HİKÂYE-**

Editör

Prof. Dr. Mustafa KARABULUT

LOGOSTAN RETORİĞE YENİ TÜRK EDEBİYATI İNCELEMELERİ

-HİKÂYE-

Editör

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM
BAKANLIĞI SERTİFİKA NU/
Certificate Number: 82658

Prof. Dr. Mustafa KARABULUT

ISBN: 978-625-5036-00-1

DOI: 10.5281/zenodo.23162916

Kapak-Dizgi/Cover-Design:

Umay Yayinevi

Redaktör/Redactor:

Semanur DAYIOĞLU

Baskı-Cilt / Printing and
Binding: Saytek Dijital
Matbaacılık Sanayi ve
Ticaret Limited Şirketi

Matbaa Sertifika No/
Printing House Certificate
No.: 82296

Web Sitesi/ Web Page:

<https://umayyayinevi.com>

E-posta/Contact:

umayyayinevi@gmail.com
iletisim@umayyayinevi.com

Adres/Address:

55270, Atakum/Samsun/
Türkiye

Kütüphane Kartı/Catalog in Publication

1. Baskı, Umay Yayinevi, iii+79 sf, dizin yok, kaynakça var, ek görseller yok, Samsun, 2026; 1st Edition, Umay Publishing House, iii+79 pages, no index, bibliography included, no images, Samsun, 2026

Anahtar Kelimeler/Key Words

1. Yeni Türk Edebiyatı, 2. Hikâye, 3. Logos, 4. Retorik

Kitabın bütün yayın hakları Umay Yayinevi'ne aittir. Yayinevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz. Kitabın bütünü benzerlik ve yapay zekâ tespit yazılımlarıyla taranmıştır. Çalışmaların bütün hukuki sorumluluğu bölüm yazarlarına aittir. All publication rights to this book belong to Umay Publishing House. Without written permission from the publisher, except for academic studies and promotional activities where the source is clearly indicated, the book may not be quoted in part or in whole; it may not be copied, reproduced, or published in any printed or digital medium. The entire book has been scanned using similarity and ai detection software. All legal responsibility for the chapters rests with the authors.

Atıf/Cite: Karabulut, M. (Ed.) (2026). Logostan retorığe yeni Türk edebiyatı incelemeleri - hikâye. Umay Yayinevi.

ÖN SÖZ

LOGOSTAN RETORİĞE: DEĞİŞEN İNSAN, DEĞİŞEN HİKÂYE

Hikâye, bir edebî tür olarak bireyin ve toplumun hafızasının ve hayal ve fikir dünyasının kesiştiği bir anlatı sahasıdır. En eski anlatı türlerinden olan hikâye, insanı zaman ve mekândaki değişen yüzünü yansıtan vasıtalarındandır. Birey, bu anlatı biçimi sayesinde yaşanmış ya da tasarlanmış olayları estetik bir tarzda aktarır. Hikâye konusu, anlatımı ve okuyucu üzerinde bıraktığı etki ve edebiyat dünyasının çeşitlenmesini ve zenginleşmesini sağlaması bakımından büyük öneme sahiptir. Yazar, hikâye sayesinde vermek istediği duygu ve mesajı etkili biçimde aktarabilir. Okuyucu, hikâye sayesinde farklı zaman ve mekânlarda seyahat etmekle beraber aşk, korku, heyecan, dram, mizah gibi değişik tecrübeler yaşayabilir.

Hikâyede sadece “ne” anlatıldığı değil, aynı zamanda “nasıl” ve “niçin” anlatıldığı da önemlidir. Bu bakımdan bir yapıtta bulunan çalışmaların ortak zemini, hikâyeyi yalnızca olay örgüsü üzerinden değil; karakter, anlatıcı, bakış açısı, zaman, mekân, dil, üslup, imge, söylem ve retorik gibi farklı unsurların meydana getirdiği bütünlük içerisinde ele almak gerekir. Bir hikâye, yazıldığı dönemin koşullarını taşıdığı kadar sonraki dönemlerin okuma biçimleriyle de yeniden anlam kazanır.

Kitabın başlığında geçen *logos*, akıl yürütmeye, söze, delile, neden-sonuç ilişkisine ve mantıklı çıkarımlara dayalı bir kavramdır. *Retorik* ise bir düşüncüyü etkili ve ikna edici bir şekilde ifade etme sanatıdır. Bu iki kavram düşüncenin ve sözün iki farklı boyutuyla beraber, edebî metnin nasıl kurulduğu, anlamın nasıl üretildiği ve anlatının okurla nasıl bir ilişki kurduğu hususlarını da yansıtır. Hikâyede yazarın akıl yürütmeye, neden-nasıl sonucuna nasıl yer verdiği, hangi kelimeleri seçtiği, nasıl bir anlatım kullandığı ve dinleyiciyi nasıl etkilediği önem taşır. Logostan retorığe ifadesi, mantıksal ve akılcı temellendirme ile etkili bir söylem ve ikna biçimine yönelik anlamında kullanılabilir.

Logostan Retoriğe: Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri - Hikâye adlı bu çalışma, hikâye türünün Yeni Türk edebiyatı içerisinde geçirdiği dönüşümü ve edebiyatımızın modernleşme serüvenini anlamak bakımından da özel bir önem taşır. Tanzimat’tan günümüze uzanan süreçte hikâye; gelenek ile yenilik, gerçeklik ile kurmaca, birey ile toplum, akıl ile duygu, temsil ile yorum arasındaki gerilimlerin taşıyıcısı olmuştur. Hikâyenin geçirdiği değişimler, insanın ve dolayısıyla edebiyatın dönüşümünün de bir göstergesidir.

Yeni Türk edebiyatında hikâye türü ile sadece bireyin değişimi değil, aynı zamanda toplumsal değişimler de izlenebilir. Özellikle modernleşme, şehirleşme, yalnızlık, yabancılaşma, çatışmalar, kimlik, hafıza, gelenek, toplumsal değişim gibi meseleler, farklı dönemlerde farklı anlatım biçimleriyle hikâyeye aktarılmıştır. Bu sebeple bir hikâyeyi incelemek, sadece edebî bir türü tahlil etmek değil, aynı zamanda Türkçenin ve Türk edebiyatının değişen düşünce dünyasını da izlemek anlamına gelir.

Elinizdeki bu kitap, farklı metinlerle geniş dönüşüm alanını farklı metinler, yazarlar ve kuramsal yaklaşımlar üzerinden değerlendirmeyi amaçlayan çalışmalardan meydana gelmiştir. Çalışmada, Ferit Edgü'nün "İçerdeki" adlı küçürek öyküsünde mekân algısı, Demir Özlü'nün anı, günlük, gezi yazısı ve mektuplarına yansıyan hikâyeciliği, Halit Ziya Uşaklıgil'in "Ferhunde Kalfa" hikâyesindeki kimlik dönüşümü, Türk hikâyesinde ekoeleştirel okumaların son on yılı (2016-2026), olay öyküsü ve durum öyküsü gelenekleri, Sevim Burak'ın edebiyatının iç devinimi, Gökhan Özcan'ın *Hiçbişey* adlı kitabında yer alan "Başkabişey" başlıklı öyküsünün modernist açıdan incelenmesi gibi konular yer almaktadır.

Bu kitapta bir araya gelen incelemelerin çeşitliliği de buradan kaynaklanmaktadır. Her çalışma, ele aldığı metne kendi sorularıyla yaklaşırken bütün olarak bakıldığında ortak bir araştırma alanı oluşturur. Metinler arasındaki farklılıklar, hikâye türünün çok boyutlu ve dinamik bir yapıya sahip olduğunu gösterir. Logostan retoriğe hikâye kitabı denildiğinde yalnızca hikâye metinleri üzerine yapılmış incelemelerin bir toplamı değil, aynı zamanda Yeni Türk edebiyatında hikâyenin anlam dünyasını yeniden düşünmeye yönelik bir çaba akla gelmelidir. Farklı yaklaşımların bulunduğu eser, disiplinlerarası okumalar için de yeni imkânlar sunar.

Bu çalışmanın hazırlanmasında emeği geçen bütün araştırmacılara, metinlerin oluşumuna katkı sağlayanlara ve kitabın yayına hazırlanma sürecinde gösterdikleri titizlik için çalışma arkadaşlarımıza teşekkür ederim. Bir kitabın ortaya çıkması, yalnızca metinlerin bir araya getirilmesiyle değil, farklı bakışların ortak bir düşünce zemini üzerinde buluşmasıyla mümkün olur. Dileğimiz, *Logostan Retoriğe: Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri – Hikâye* adlı kitabımızın Yeni Türk edebiyatı araştırmalarına katkı sağlaması ve hikâye hakkında yapılan akademik tartışmalara ve çalışmalara yeni bakış açıları kazandırmasıdır.

Prof. Dr. Mustafa KARABULUT

Editör

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ •iii

İÇİNDEKİLER •i

Prof. Dr. Mustafa KARABULUT

FERİT EDGÜ’NÜN “İÇERDEKİ” ADLI KÜÇÜREK ÖYKÜSÜNDE
MEKÂN ALGISI •iii

Bil. Uzm. Mısra BİÇEN - Doç. Dr. Can ŞEN

DEMİR ÖZLÜ’NÜN ANI, GÜNLÜK, GEZİ YAZISI VE
MEKTUPLARINA YANSIYAN HİKÂYESİ •13

Dr. Öğr. Üyesi Handan ERGİDYİREN

HAYALETLERLE HASBİHÂL: SEVİM BURAK EDEBİYATININ
İÇ DEVİNİMİ •23

Dr. Öğr. Üyesi Hanife ÖZER

HALİT ZİYA UŞAKLIGİL’İN “FERHUNDE KALFA”
HİKÂYESİNDE KİMLİK VE DÖNÜŞÜMÜ •44

Şeyda KAZEZ

BİR MODERNİST ÖYKÜ OKUMASI: “BAŞKABİŞEY” •59

Öğr. Gör. Dr. Esra TOPÇU ÇELİKTAŞ

TÜRK HİKÂYESİNDE EKOELEŞTİREL OKUMALARIN SON ON
YILI (2016-2026) •68